

Egy prédikáció története

Időpont: Szentháromság utáni 2. vasárnap.

[Eredeti elhangzás dátuma: 1960. július 3. Helyszín: Győr–Nádorváros]

Alapige: Ap. Csel. 4:8-23.

Akkor Péter, Szent Lélekkel megtelve, monda nékik: Népek fejedelmei és Izráelnek vénei! Ha e mai napon mi egy nyavalyás emberrel való jótétemény felől hallgattatunk ki, mi által gyógyult meg ez: Legyen tudtokra mindnyájotoknak és az Izráel egész népének, hogy a názáretbeli Jézus Krisztusnak neve által, a kit ti megfeszítettetek, kit Isten feltámasztott halottaiból, az által áll ez ti előttetek épségben. Ez ama kő, melyet ti építők megvetettetek, mely lett a szegeletnek fejevé. És nincsen senkiben másban idvesség: mert nem is adatott emberek között az ég alatt más név, mely által kellene néküink megtartatnunk. Mikor pedig látták Péternek és Jánosnak a szólásban való bátorságukat, és megértették, hogy írástudatlan és közönséges emberek, csodálkoznak vala; meg is ismerék őket, hogy a Jézussal voltak vala. Mikor azonban látták, hogy a mely ember meggyógyult vala, ő velök együtt ott áll, semmit nem bírtak ellenök szólni. Mikor pedig őket a gyűlésből kiküldötték, tanácskoztak maguk közt, mondván: Mit cselekedjünk ez emberekkel? Mert hogy nyilvánvaló csoda lőn általok, mindazoknak, kik Jeruzsálemben laknak, tudtokra van, és el nem tagadhatjuk. De hogy tovább ne terjedjen a nép között, fenyegetéssel fenyegezzük meg őket, hogy többé egy embernek se szóljanak ebben a névben. Azért beszélvén őket, megparancsolák nékik, hogy teljességgel ne szóljanak és ne tanítsanak a Jézus nevében. Péter és János pedig felelvén, mondának nékik: Vajjon igaz dolog-é Isten előtt, rátok hallgatnunk inkább, hogynem Istenre, ítéljétek meg! Mert nem tehetjük, hogy a miket láttunk és hallottunk, azokat ne szóljuk. Amazok pedig nem találván semmi módot, hogyan büntessék meg őket, még megfenyegetvén, elbocsáták őket a nép miatt, mert mindnyájan dicsőítik vala az Istent azért, a mi történt. Mert több vala negyven esztendősnél az az ember, kin a gyógyításnak ez a csodája lett vala. Mikor pedig elbocsáttattak, menének az övéikhez, és elbeszélék, a miket a főpapok és a vének mondtak nékik.

Egy különös prédikáció története ez a felolvasott szentlecke. Különös, mert nem templomban hangzott el. Igaz, hogy az a törvényszéki tárgyalóterem, melyben elmondották, egy úgynevezett reprezentatív helyiség, meglátszik rajta, hogy Izrael népének legfőbb bírósága szokott benne ülésezni. De mégsem templom. Nincs benne oltár, szószék, tömjénfüst nem száll az ég felé, papok ornátusai nem suhognak az oltár körül, minden olyan rideg, hétköznapi benne. Ebben a környezetben hangzik el ez a különös prédikáció, ahol nem a pap prédikál laikusoknak, hanem

laikus papoknak, mégpedig főpapoknak, Izrael írástudóinak, a nép fejedelmeinek. Igaz, bíró is prédikálhat, ha nem is a szónak teológiai, de pedagógiai, erkölcsi nevelés értelmében. Vannak bírák, akik nem abban látják igazi szolgálatukat, hogy büntessenek és ezáltal elrettentsenek a bűntől, hanem szívük mélyén ott van a szánalom a nyomorultak, a bűnökben gyötrődők iránt, leszállnak a bírói piederstálról, szeretetükkel megpróbálják nevelni, felemelni őket. Hány bíró ajkán hangzott el már olyan prédikáció, melyet sohasem felejtett el az, aki hallotta.

Itt nem ez történik. Nem a bírák közül egy prédikál vádlottaknak, hanem a börtönviselt vádlott a főpapoknak, bírónak. És különös ez a prédikáció azért is, mert nem művelt ember fejt ki véleményét a világról, életről, emberi erkölcsről, kísértésről és bűnről, vagy társadalmi kérdésekről tudatlanoknak, hanem analfabéta a művelteknek. Olyan ember, akiről a személyi adatok felvételekor kitűnik, hogy írástudatlan, egyszerű, tanulatlan ember, s olyanoknak, akik a kor legnagyobb műveltségének legfelsőbb fokán állanak. Hátha még arra gondolunk, hogy amit a magyar biblia így fordított, hogy egyszerű emberek, a görög eredetiben ez a szó így hangzik: idióta. Igaz, ennek a szónak más volt az értelme akkor, mint ma, amikor e kifejezés alatt a tökkelütötteket szokták érteni, akik nem normálisak és nagy dolgok megértésére, sokszor kis dolgok felfogására is képtelenek. Ebben a korban ez a szó inkább azt jelentette, hogy a rabbik tudományában járatlan, semmit nem értő, közönséges, laikus ember prédikál előkelő bölcseknek. Azért abban a korban is volt ennek a szónak valami lenéző zengzete. Bizonyos, az a Péter, aki ott prédikál, analfabéta, idióta ember. Micsoda óriási ellentét. Aligha volt addig olyan alkalom, ahol igehirdető és gyülekezet között ilyen óriási ellentét tátongott volna, olyan nagy különbség és szakadék, mint Péter, János és a főpapi tanács tagjai között volt. Csak egyben voltak egyek a bírák és vádlottak: a Krisztus gyilkosságban. Akik ott ültek a bírói székekben főpapi ornátusban, azok Krisztus gyilkosok voltak és aki prédikál nekik a vádlottak padjáról, Péter, az megtagadta Jézus Krisztust. Tehát Krisztus gyilkosoknak prédikál a Krisztus tagadó. A bírák ugyanazon teremben ülnek, ahol halálra ítélték Jézus Krisztust, Péter pedig ennek udvarán tagadta meg Krisztust. És mégis ebben a prédikációban egy csodálatos mondat van feljegyezve a 14. versben: "... semmit nem bírtak ellenük szólni." Olyan emberek, akik minden bizonytal szavakész emberek hivatásuknál, műveltségükénél fogva, most némaságra vannak kárhóztatva, elnémulnak az egyszerű halásznak, Péternek bizonyágtételére, egy szót sem tudnak szólni.

Mi a titka ennek az igehirdetésnek? Minek nem bírnak ellene mondani?

1./ A Szentléleknek.

Ez az igeszakasz ezzel a mondattal kezdődik: "Akkor Péter Szentlélekkel megtelve...". Világos, hogy a bírák a Szentléleknek nem bírnak ellene szólni. Itt álljunk meg egy pillanatra. Az ige nem azt mondja, hogy a pünkösdkor Szentlelket kapott Péterből most is a Szentlélek szól, mert az egyszer megkapott Szentlélek folyamatosan dolgozik benne és általa. Péterben ez nem a pünkösd természetes folytatása, hanem új kegyelmi ajándék. A Szentlélek nem birtokolható, minden alkalommal újra kell kérni és kapni, hogy Ő dolgozzék benne. Péter egyszer kapott és most újra kap. Ebből az is következik: egyszer van, máskor nincs Szentlélek. Jelenti azt is: ha megnyitja ajkát, nem mindig pünkösd-i prédikáció jön belőle, máskor meg, amikor az ígét hirdeti, megkapja a Szentlélek kegyelmi ajándékát. Ezért nem lehet elbízni magát egyetlen igehirdetőnek sem, mert ha egyszer kapott is Szentlelket, az nem garancia arra, hogy mindig rendelkezésre áll. Márpedig az igehirdetésben a Szentlélek a legfontosabb, nem lehet Őt senkivel és semmivel sem pótolni. Nem lehet pótolni mondanivalóm ügyes és szép megfogalmazásával, akármennyire össze is szedem a legszebb és legcsodálatosabb jelzőket, szavakat, a legintelligensebb mondatfűzésemmel hiába stílus-zsonglőröködöm, mutatványszerű igehirdetésem esetleg elgyönyörködtet, mint egy szép vers, gyönyörű költemény, vagy egy érdekes elbeszélés, de semmi esetre sem jelenti azt a hallgatóság számára, hogy a Szentlélek szól. A Szentlelket nem lehet pótolni előadásmóddal, sem lelkesedéssel, mert lelkesedés és Szentlélek közé nem lehet egyenlőségjelet tenni. Lehet, valaki nagyon szárazon mondja el mondanivalóját, mégis átizzik minden mondatán a Szentlélek. A másik pedig olyan lelkesen tud beszélni, majdnem leugrik a szószékről, hangja dörgedelmisségétől – mint Jerikónál – szinte összeomlanak a falak és még sincs benne a Szentlélek. Tartalommal sem lehet pótolni a Szentlelket. Ha valakinek hallgatom, vagy olvasom igehirdetését, melyen nyilvánvalóan rajta volt a Szentlélek pecsétje és azt betanulom szóról-szóra, felmondom a gyülekezetnek betűről-betűre, még ha sokkal szebben hangsúlyozom is és értelmesebben, csengőbb hangon mondom is el, mint az, aki valamikor először elmondta, még sem ugyanaz és nem biztos, hogy benne van a Szentlélek. A Szentlelket nem lehet mondatokhoz, gondolatokhoz odaláncolni, mert az jön és megy úgy, ahogy neki szabad fensége szerint tetszik.

Miről lehet megismerni, hogy egy prédikációban, mint Péter igehirdetésében is, ott van a Szentlélek Úristen? Talán rá lehetne mutatni arra, amiről Lukács 24. fejezetében van szó. Ott is egy igehirdetés van, melynek szolgálatát Jézus Krisztus végzi el húsvét ünnepén az emmausi tanítványok számára. Végigmagyarazza nekik az egész bibliát, elmondja, hogy az az egész nagypéntekről szól, hogy így kell a Messiásnak szenvedni, meghalni és feltámadni, megdicsőülni harmadnapon. Mikor eltűnik előlük, a tanítványok egymásra néznek, s egyszerre

jön ajkukra a szó: ez Jézus volt! Hát emlékszel, hogyan gerjedezt szívünk, mikor magyarázta nekünk az igét? Ami bennük végbement, míg hallgatták Jézus igehirdetését, azt nem tudják pontosan leírni, technikával megfogalmazni, mondatokban konkrétan lerögzíteni, csak valami ilyesfélét mondanak: Gerjedezt a szívünk. Valami visszhang támadt szívünkben, a lelkünkhez megtalálta az utat és attól gerjedezt a mi szívünk. Tehát mikor Szentlélek van az igehirdetésben, akkor az emberi szívben elkezd valami mozogni, gerjedezni, de nem igen tudná megmondani az illető, mi az, amit érez szívében, de olyan valami, mint mikor láz borzong végig az emberi testen.

A következő lépése a Szentlélek hatásának az, amit az Írás mond egy igehirdetésről: a hallgató igazat ad az Istennek. Meggyőződés lesz úrrá a hallgatóságon, hogy úgy van. Igazat adnak nem az embernek, az igehirdetőnek, hanem Istennek, aki az élő igét ajándékozta. Ahol ez nem jelentkezik, ott a Szentlélek rendszerint nincs jelen.

2./ Nem bírnak ellene szólni az igazságnak.

Nem könnyű igazat adni a Szentlélek Istennek. János evangéliumának 16. fejezete mondja meg, miért: Meggyőz bűn, igazság és ítélet tekintetében. Tehát az igazságot képviseli és ennek a hallgatók sem bírnak ellenállni. Így szól Péter a Szentlélek által: "Ha mi e mai napon egy nyavalyás emberrel való jótétemény felől hallgattatunk ki, mi által gyógyult meg ez: Legyen tudotokra mindnyájatoknak és az Izrael egész népének, hogy a názáretbeli Jézus Krisztusnak neve által, akit ti megfeszítettetek, kit Isten feltámasztott halottaiból, az által áll ez ti előttetek épségben. Ez ama kő, melyet ti építők megvetettetek, mely lett a szegeletnek fejevé." Sohasem elvont, általános igazság az, amit a Szentlélek képvisel, hanem engem illető, én felettem pálcát törő igazság. A Szentlélek bűn tekintetében győz meg engemet, s rákényszerít arra, hogy vállaljam és valljam: igazad van Uram, Szentlélek Úristen! Mit is mond tulajdonképpen az első mondatban Péter apostol? "Akit ti megfeszítettetek" – ezt vágja szemébe a bírának és ez elől ők nem tudnak kitérni. Mit is mondjanak rá? Hát kik is vannak ott a tárgyalóteremben? Annás a főpap, Kajafás, aki elnöke volt annak a bíróságnak, mely halálra ítélte Jézust és János és Sándor és mindnyájan, akik csak főpapi nemzetségbeliek voltak, a nép vénei, az írástudók. A szavazó bírák is ugyanazok, akik megszavazták: méltó Jézus a halálra, feszíttessék meg. Hát mit mondjanak ezek Péter beszédére? Nem tudnak ellene mondani az igazságnak.

Megvetettétek – mondja tovább Péter apostol, mint ahogy a lusta, hebehurgya kőműves nem veszi számba a ház építésénél a kövek kövét és kihagyja a szegelet követ az épületből, ti is így vetettétek meg Őt. Talán semmi sem mutatja annyira, hogy mennyire szíven találja őket a Szentléleknek ez a leleplező mondata, mint az, hogy még a kedvező alkalmat sem használják

fel, ami éppen kéznél lenne Péter jelenlétében és letorkollhatnak: Te beszélsz arról nekünk, hogy Jézus Krisztust mi megvetettük? Hát nem te voltál éppen az, aki az udvarban ugyanakkor, azon az éjszakán Mesteredet, az állítólagos Isten Fiát, aki ott állt előttünk a vádlottak padján és halálra ítéltük, azt te háromszor megtagadtad, égre-földre esküdtél, hogy soha nem láttad, nem ismerted és soha nem beszéltél vele, tanítványa sem voltál? Te, te akarsz prédikálni Jézus Krisztusról, te, Simon, Jóna fia? – Megnémultak! Lehet, talán egy pillanatra átvillan agyukon a gondolat, talán formálják is a szavakat ehhez a mondathoz, de még sem jön ajkukra a szó, nem bírnak ellene szólni az igazságnak, mely földre teperi őket.

3./ Nem tudnak ellene szólni az igehirdetés belső bizonyosságának.

Ez a harmadik ok, melyben magyarázatát találjuk annak, hogy miért nem bírnak ellentmondani a Szentlélek állításának. Hogyan prédikál tovább Péter apostol: "És nincsen senkiben másban idvesség: mert nem is adatott emberek között az ég alatt más név, mely által kellene nekünk megtartatnunk." Micsoda veretes szavak! Mindegyiknek külön-külön mázsás súlya van, kertelés nélküli kizárólagos állítás, nem hiába van ez a magyar bibliában kövér betűkkel szedve. Így nem mer olyan beszélni, aki egy igazságra csak elméleti spekulációval vagy más, nálánál bölcsebb emberek megállapításából jutott el. Így csak az mer beszélni, aki meg van győződve arról, hogy amit mond, az belső meggyőződése és ez a bizonyosság izzik át minden mondatán. Nem csoda tehát, hogy mikor az utolsó szó jogán Péter a végén megszólal, azt mondja: "Nem tehetjük, hogy amiket láttunk és hallottunk, azokat ne szóljuk." /20. v./ Mi nem betanult szavakkal, hallott ismeretekkel teszünk bizonyosságot, mi amit láttunk, hallottunk, szóljuk, hogy Jézus Krisztus neve az egyetlen, mely a mi megtérésünkre szolgál nekünk és nektek is. És ennek a belső bizonyosságnak nem bírnak ellentmondani, mert élménnyel szemben a logika hatástalan. Élménnyel szemben az érv semmit sem ér.

4./ Nem bírnak ellene szólni a tényeknek.

Három tény áll a bírák előtt, akik hallgatják Péter prédikációját: Krisztus feltámadása. "Legyen tudtotokra mindnyájatoknak és Izrael egész népének, hogy a názáretbeli Jézus Krisztusnak neve által, akit ti megfeszítettetek, kit Isten feltámasztott halottaiból, az által áll ez ti előttetek épségben." /10. v./ A másik tény a sánta meggyógyítása a názáreti Jézus Krisztus neve által: "Mikor azonban látták, hogy amely ember meggyógyult vala, ő velök együtt ott áll, semmit nem bírtak ellenük szólni." Nem merik Péternek azt mondani: hazudsz! Hitetés, ámítás, legenda, csak költészet az, amivel ti be akarjátok vonni a kivégzés eseményét. Nem mondhatják, mert ez tény, a sánta ott áll előttük. Hiszen ugyanazok a főpapok, a tanácsbírák is, aki előtt

megjelentették a sír őrizetére kirendelt katonák, hogy nem tudjuk hogyan, miképpen történt, de húsvét hajnalán egy nagy dördülés támadt, mi ijedten a földre estünk, valami nagy fényesség vett bennünket körül s mikor a fénytől majdnem teljesen megvakulva felugrottunk s szétnéztünk, már üres volt a sír, Jézus feltámadott. Ez kellemetlen tény, de mégis tény, nem lehet letagadni, s a tény akkor is tény marad, ha letagadják.

A másik tény a sánta meggyógyulása. Nem tudjuk, abban az időben mennyire voltak nyilvánosak a bírói tárgyalások, de bizonyára nem sokan lehettek ott. Egy ember azonban ott volt a hallgatóság között: "... mely ember meggyógyult vala ő velök együtt ott állt vala..." Ott áll egy ember, aki bizonyítéka annak, kicsoda Jézus Krisztus, micsoda hatalma van, akit sem emberi tudomány, sem ápoló szeretet nem tudott talpra állítani, azt Jézus Krisztus hatalmával és kegyelmével meggyógyította, a bűn kötelékéből feloldotta és megtisztította. Ez ellen nincs érv, ez tény, melynek nem lehet ellenállni.

A harmadik tény a gyáva Péter bátorsága, aki rögtön azt feleli az ítéletre: "Nem tehetjük, hogy amiket láttunk és hallottunk, azokat ne szóljuk".

Ha azonban azt gondoljuk, hogy annak a prédikációnak, melynek lelket és szót elállító hatása volt a főpapokra, az megteremtette a maga áldott gyümölcsét, akkor tévedünk. Megdöbbenve kell látnunk, hogy az a prédikáció, melyet úgy hallgattak végig, hogy nem mertek beleszólni, sem a beszélőt elhallgattatni, az milyen eredménytelen maradt. Ellene szólni nem tudnak semmit, de ellene tenni tudnak. A Léleknek kénytelenek igazat adni, de elhallgattatják a kellemetlen prédikációt. Cselekedetükre tehát nincs mentség. Mert ha ezek az emberek nem éreztek volna semmit a Szentlélek munkájából, ha nem érintette volna meg a mondanivaló szívüket, akkor mentségük az lehetne: érthetetlenek az Isten igazságával szemben. De ők nagyon jól tudják, Péternek igaza van, Jézus feltámadt a halálból és neve hatalom, meggyógyította a sántát, és mégis ellene állnak az igének. Félnek megtérni s ezért hallgattatják el az igehirdetőt.

Ami itt történt, az – ha nem is formájában – lényegében szóról-szóra ugyanaz, mint ami Pállal történt Cezareában. A börtönből elővezetik Agrippa király és felesége elé, akik hallani szeretnék a hírhedt igehirdetőt. Pál elkezd beszélni a zsidók királyáról, az ótestamentum jövődőléséről, messiási küldetéséről. Festus egyszer csak félbeszakítja Pál beszédét, Agrippa pedig azt mondja Pálnak: "Majdnem ráveszel arra, hogy keresztyénné legyek". Most nem, majd máskor hallgatunk meg téged. Majd máskor...

Mondd: hányszor jár így veled is a Szentlélek Úristen? Hányszor kezd el dörömbölni szívünk ajtaján, értelmünk kilincsére ráteszi kezét, nem tudunk szabadulni hatása alól, s akkor erőszakos

mozdulattal elszakítjuk magunkat tőle és becsapjuk szívünk ajtaját. Majd máskor! Nem akarunk keresztyének lenni. Majdnem keresztyénné lettem! És megy a parancs, itt Péternek és Jánosnak, amott Pálnak: senkinek se merjetez többé e névben szólni és minket se zavarjatok többé! Nincs mentség erre a magatartásra. Milyen tragikus a vége ennek a prédikációnak! Megkeményednek. Először igazat adnak a Szentléleknek, ma még szívük gerjedezt, később már sokkal kevesebbet fognak megérteni a Szentlélek szavából és kevesebbet gerjedezik szívük, lelkiismeretük nehezebben mozdul meg. Mert a második megtérésre való meghívásnak engedelmeskedni mindig nehezebb, mint az elsőnek, a harmadiknak még nehezebb és mikor még egyszer próbálkozik a Szentlélek velünk, már lehetetlen lesz a megtérés és eleve bezárt ajtókat talál, egy megkeményedett szívet. Engedd hatni magadra az igehirdetést! Az nem evangélizációs fogás, mikor az apostol azt mondja: "Ma, ha az Úrnak szavát halljátok, meg ne keményítsétek a ti szíveteket." Bárcsak el tudnánk mondani ezután az igehirdetés után is Jeremiás próféta mondatát: "Rávettél Uram engem és rávettem, megragadtál engem és legyőztél!" Ámen.